

Részletek a Szovjet Hadsereg Budapestet mentő akciójából

Néhány nap mulva két esztendeje lesz, hogy a Szovjet Hadsereg hős csapatai legyűrték az esztelen és bűnös budapesti német-nyilas ellenállást és felszabadították Magyarországot fővárosának dunabalti részét. Budapest ostroma sok emberáldozattal járt — mindkét oldalon — és a főváros jórészenek pusztulását hozta, nem is beszélve a fasiszták sok bűne közül az egyik legmegbocsáthatatlanabbról: a dunai hidak felrobbantásáról.

A Szovjet Hadsereg mindentől meg akarta kímélni a magyar fővárost és lakosságát.

Eppen a minap, a Szovjet Hadsereg által küldött parlamenterek aljas legyilkolása évfordulóján mutattunk rá: az ostromló sereg parancsnoksága mindent elkövetett, hogy minél kevesebb ember és anyagi áldozatot hozzon Magyarországot felszabaduló fővárosra. Most, az évfordulóra újabb adalékokat közlünk a Szovjet Hadsereg parancsnokainak erről a munkájáról és egyben a magyar ellenállás szervezetségéről. Az ügyről — amelyet alább elmondunk — eredeti, vagy fotokópiás okmányok kezében között vannak.

A történet Illinger János soroksári magyar partizán története.

1944 december 27-én a Budapestet bekerítő Vörös Hadsereg déli frontjának egyik parancsnoka, Hacsó alezredes (tábori száma 03101) felkérte a szovjet csapatokhoz átszökött Illinger János és Sudár István szervezett munkásokat, vállalják el egy hazafias, a magyar nép érdekében álló cselekedet végrehajtását. Az éjszaka beálltával

menjenek vissza a német vonalakon keresztül a bekerített Budapestre, keressenek összeköttetést a magyar — lehetőleg felső — tiszttal, közöljék a debreceni Ideiglenes Nemzeti Kormány megalakulásának híreit, Budapest teljes bekerítésének megtörténését és esetleg helyzetük reménytelenségét, bírják rá őket a németek háttámadására;

s ezzel a Vörös Hadsereg zavartalan bevonulásának biztosítására. Megbízást kaptak: keressék az összeköttetést a baloldali szervezett munkáságával és vegyék rá a nyílt ellenállásra.

A megbeszélések Dunaharaszti községben folytak. Aznap este 10 órakor a két magyar hazafi — igazi hazafi! — elindult a feladat végrehajtására.

A szovjet tisztek tájékoztatták őket a német állások felől. A legalkalmasabbnak vélt ponton, a HÉV vonala és a Duna partja közötti elaknásított területen, heves német géppuskatűzben, egyórás kúszás után a német állások elé értek. Polgári ruhában voltak — az orosz frontátlépési engedély ruhájukba volt varrva. Németül kiáltozni kezdtek, hogy »civilék vagyunk és megadjuk magunkat«. Az utasításhoz képest előadák: az oroszok rosszul bántak velük, ezért szöktek vissza. Soroksárra, majd az iparúcai SS-parancsnokságra kerültek. Kihallgatásuk után másnap szabadonbocsátották őket.

Azonnal megkezdtek a munkát. Illinger kőbányai elvtársait kereste fel, majd kiment Soroksárra és ott felvette a magyar katonákkal az érintkezést. Azok örömmel fogadták és kérték: segítse át őket a fronton. Neki azonban tiszt, megbízható tiszt is kellett az összeköttetés megszerzéséhez. Egy erdélyi származású zászlóst ajánlottak; őt megbízhatónak tartották. Csakhamar kiderült, hogy tévedtek...

Illingert azonnal letartóztatták és a pestszenterzsébeti parancsnokságra vitték, egy főhadnagy elé. Ott már értesülve voltak küldetéséről; a főhadnagy nem is adta át a németeknek, hanem bekísértette a Hadik-laktanyába, majd onnan a Várba, a miniszterelnökségi palotába költözött kémelhárító (I. b.) osztályra. A fasiszta zászlós azzal adta át Illingert, hogy továbbítsák a németekhez és végezzék ki. A kihallgatást végző Mosonyi Emil százados azonban — pár magasrangú tisztársával együtt

— igaz magyarnak bizonyult és mint mondotta: támogatja az ellenállási mozgalmat.

Titkos jegyzőkönyvet vett fel az útról, de közölte, hogy el nem engedheti, mert a német érzelmű nyilas tisztek elárulnák az ügyet. Ehelyett átküldi a városparancsnokságra, a városparancsnok szárnysegédjéhez, Bakos Géza főhadnagynak, akinek módjában lesz az ügy érdekében cselekednie (Kezünk közt van Mosonyi százados szolgálati jegye, amellyel Illinger János »polgári egyén«-nek a Mária Terézia laktanyába való kísérésére kivevényli Horacsek Rezső honvédet. Horacsek honvédek a szolgálati jegy értelmében ezután be kellett vonulnia az I. b. osztályhoz.

A városparancsnokságon tudta még Illinger, hogy a Vecsésnél — vele egyidőben — átküldött szovjet hivatalos parlamentereket lemeszarolták a fasiszták.

(Amint mondja, az öt kihallgató tisztek is megbotránkoztak ezen a barbárságon.)

A városparancsnokság Bakos főhadnagya azonban — ahelyett, hogy intézkedett volna, vagy ha már nem mert, vagy nem akart intézkedni, legalább szabadon engedte volna Illingert, a kísérő honvéddel együtt visszakisértette a Várba a kémelhárító osztályra. Olvassuk a főhad-

nagy kézírásos céduláját: »Kedves Laci! Az átküldött Illinger Jánost kihallgattam, mint nem hozzám illetékest visszaszármaztatam. Üdvözlök Géza. Amikor emberek tizezeiről, házakról, gyárakról, hidakról, gépekről volt szó, akkor az számított: ki »ille ékes«, ki nem. Pedig mintha már hallottunk volna valami »VAP-ellenállási mozgalom« alakulásáról...

A fogolyór Horacsek már nem kereste ennyire az »illetékességet« és mialatt foglyát a Várba kísérte, — vele együtt megszökött. Magukkal vitték a kémelhárító osztályon velük felvett jegyzőkönyvet is...

Január 2-ától kőbányai és kispesti elvtársait tájékoztatta és látta el utasításokkal. Illinger, majd jól megfigyelve a német tüzelőállásokat és légvédelmi ágyúkat, német nyelvutadását felhasználva, Ges'apo-megbízottként ment Soroksár-Ujtelepre. Tájékoztatta Soroksár község elöljáróságát is a helyzetről, mire

a derék svábok hálából feljelentették a nyilas parancsnokságon.

Újból a Soroksáron állomásozó magyar katonákkal vette fel az érintkezést és egy csoportjukkal megbuja, bevárta a bevonuló orosz csapatokat. A csapatok megérkezése után jelentkezett Hacsó szovjet alvezredesnél, aki a vele lévő

valamennyi magyar katonát orosznyelvű igazolvánnyal ellátva, hazabocsátotta családjához.

Sudár István Pestszenterzsébeten »bukott le«, amikor a csepeli WM-gyáriakkal már felvette az érintkezést. Az SS-parancsnokságon kapott írás azonban megmentette, s a felszabadítás Pestszenterzsébeten érte.

A történet most már rövid. A 03101. tábori szám 1945. I. 11-én kelt hivatalos írása igazolja, hogy »Illinger János különleges feladatokat hajtott végre Budapest ostrománál«. Az ugyancsak azon a fronton működő Vas Zoltán igazolja, hogy Illinger János »nagy szolgálatot tett a Vörös Hadseregnek« és tegyük hozzá: szolgálatot tett, illetve akart tenni az egész magyarságnak.

A Vörös Hadsereg tisztjei, katonái és az Illinger Jánosok meg akarták menteni Budapestet. A magyar parancsnokságokon ülő urak nagy része nem akarta, vagy nem merete akarni.

A 03101. számú frontparancsnokság kiténtetésre terjesztette föl történetünk főszereplőjét. Az Illinger Jánosok meg is érdemlik a kiténtetést. Amikor sorra kerülnek a magyar közönség elé a filmek, amelyek a szovjet partizánok egyedülállóan csodálatos hőstettei után most egymás után mutatják be a jugoszláv, a francia, az olasz vagy a maroknyi dán nép hősi ellenállását és szabadságküzdelmét, kell, hogy beszéljünk a — sajnos — kevésszámú magyarról, aki igyekezett méltó módon viselkedni Európa szabadságszerető embereihez és arról a Hadseregéről, amely ehhez módot nyújtott nekik.

LÉVAI BELA